

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

EMLÉKEZÉS NAPJA 2018 OKTÓBER 16.

**180 éve ezen a napon nyitotta meg kapuit az
egykori Kaesztenbaum Zsidó Iskola**

**Kaesztenbaum Márton Rafael és az
„Izraeliták Tanodája”
Sátoraljaújhelyen**

Előadó: Juhász István – Zempléni RVA

Az épületünk története

- A XIX. század elején az épület és a telek Bretzenheim Ferdinánd herceg tulajdonában állt. Az épület hajdan iskolának épült, az 1700-as évek végén /a jelenlegi épület földszintje/. Eredetileg **nemzeti katolikus iskola** volt, majd az iskola áthelyezése után (1820-as évek) „**korcsma**” lett.
- 1837 „Böjtelő hava 21. napján” Zemplén Vármegye Közgyűlése a **KAESZTENBAUM** végrendeletnek eleget téve határoz a „**Zsidó Iskola**” létrehozásáról és 1838 évi szeptember 6-án 6.000 pengő forintért megvásárolja az épületet Richter Ferenc a „Kaesztenbaum-tömeg” gondnoka.
- 1838 október 16-án az épületben gyors felújítás és berendezés után a **KAESZTENBAUM ZSIDÓ ELEMÍ NÉPISKOLA** megkezdte évszázados nevelő-oktató tevékenységét.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum alapítványából működtetett iskola több mint évszázados működése

- 1838-1852 Kaesztenbaum Zsidó Elemi Népiskola
- 1852-1856 A Kaesztenbaum-Iskolával Egyesített Alreál és Leányiskola
- 1856-1860 A Kaesztenbaum-Iskolával Egyesített Hitközségi Főiskola
- 1860-1872 Királyi Izraelita Minta Főiskola
- 1872-1896 Hitközségi Elemi Népiskola
- 1896-1944 A Sátoraljaújhelyi Statusquo Anyahitközség Népiskolája

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

- **A II. világháború borzadalmi, a holokauszt megpecsételte a Zempléni Zsidóság sorsát. Az épületet a gettó részévé jelölték ki. A gettó időszakában zsidó kórház működött az épületben. Itt kaptak szállást a környező településekről a gettóba szállított zsidók. Innen a zsinagóga és az iskola udvaráról indultak a kisállomásra a koncentrációs táborba deportált csoportok.**
- **1945 után a zsidó épületeket államosították és 1951-ben az akkor megalakuló VAS és FÉMIPARI SZÖVETKEZET kapja meg telephelyként az ingatlant, melyet 1972-ig használt.**

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

-
- **1972-től az épület gazdátlanul ment tönkre**
  - **1988-ban a Városi Tanács az épületben 7 lakás és cukrászüzem kialakítását tervezi, megkezdődnek az átalakítási munkák, de a terv nem valósul meg.**
  - **1991-ben a MAZSIHISZ igényli vissza az épületet.**

KESZTENBAUM MÁRTON

ALAPITVÁNYÁBÓL

IZRAELITÁK TANODÁJA

MEC NYILT

1838. OCTOBER 16th

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-híd utca, majd Rákóczi u. 18.

KAESZTENBAUM MÁRTON ÉS AZ ELSŐ ZSIDÓ TANODA

Ki is volt Kaesztenbaum Márton, héberül Ráfáel?

Kaesztenbaum Márton Galicziában született a Szádeczi kerületben szegény sorban élő szülőktől. 20 éves korában hazánkba, Zemplén megyébe jött, hol egy ideig parasztselédként szolgált.

Hűséges, szorgalmas és takarékos életmódjával családi tűzhely alapítására gondolhatott. Két házassága (a gönczi rabbi, majd a homonnai rabbi lányát vette feleségül) gyermektelen maradt és sikertelen.

Pelejtén élt kis földbirtokán, 40 éven át magányosan, öltözetében, háztartásában a lehető legegyszerűbben. Megvont magától mindent ami csak nélkülözhető volt.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

Kaesztenbaum Márton Ráfáel valóban igen „egyszerű” ember volt parasztruhában járt, „fukarságáig” takarékosnak ismerték.

A népmonda szerint a megyegyűlések napján Pelejtéről Újhelybe jött, inkább gyalog tette meg az utat, hogy ne kelljen kocsit fogadnia.

A megyegyűlések idején naphosszat ebéd nélkül ült a megyeháza kapuja előtt egy kövön, a déli órákban egy darab száraz kenyeret rágott.

Műveltsége nem volt, az olvasással, írással nem nagyon kötött barátságot, de Zemplén megye csaknem valamennyi tekintélyes férfiával barátságot tartott.

A megyegyűlések ideje alatt Wind nevű jó barátjánál szállt meg városunkban.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

„1825 évi augusztus 26-án az egykori vidor életű, de házassági viszályok által elkomorult és egészségében is megrongált öreg, érezve napontai gyengülését” *

Megiratta végrendeletét, melyben „roppant nagy vagyonát” mely szerinte „fáradságos igyekezettel össze takarított csekély szerzemény”, a legszentebb célokra áldozza!

A végrendeletét Zemplén Megye Levéltárában helyezteti el!

** Idézet: Kaesztenbaum Márton Alapítványának törzskönyvéből
/Levéltár/*

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

„1829 év november 27-én érezve halála közeledését Resko Mihály ügyvédét áthívta Nagyazarból Pelejtére, felkérve őt, halála bekövetkeztével a megye levéltárában letett végrendeletét, a megyének azonnal bejelenteni!

1929 évi november 28-án kora reggel megszűnt élni.

Egyszerű mint egész élete volt, végórája is – minden pompa nélkül kívánta eltemettetését és saját földjében akart nyugodni.”

„A hült teteme felett, senki se mondott „Kadis”-t ………”

** Idézet: Kaesztenbaum Márton Alapítványának törzskönyvéből
/Levéltár/*

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

**„A megyei közgyűlésben Resko Mihály ügyvéd
bejelentvén Kaesztenbaum Mártonnak november
28-án Pelejtén történt halálát..... A megyei
levéltárban levő végrendeletet kérvén felolvastatni
– a végrendelet épségben talált öt pecsétjei
feltörettek és egész terjedelmében felolvastatott.**

Először is meg kell bizonyítani, hogy ez a Lára Specimen maga a Felső
Kétfelműs Marson által előbb terjesztve, először a vallomások
eggyel ismét levő, és végre általa megdivatolt, hogy az egyesül az "ő vigas" ten,
déljén foglaltja magában - a mirokog az most is előmink minden pontosra nézve
meg vizsgálata. Kólos S. a. újkelyh Augusztus 26^{án} 1825.

Primai Primai József J. N. Templen Vgye Tabla Birája

Györgyi György Antal aron J. N. Vgye Tabla Birája

Földyai Földyai János aron J. N. Vgye Tabla Birája és Végvártalja

Kis Rhidei Rhidei László aron J. N. Vgye Kötés All Seggijője

Körma Mihály aron J. N. Vgye Végvártalja

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

Kaesztenbaum Márton egész, 262.000 váltóforintnyi vagyonát jótékony célra szánta;

- A „Tömeg” gondnoki, ügyészi és egyéb költségeire	30.000
- A visszatérülő költségekre	2.000
- A megyei kórházra	20.000
- Az Izraeliták Sátoraljaújhelyi iskolája alapjául	100.000
- A rabbik fizetésének javításául	10.000
- Atyafiainak	100.000
Összesen:	262.000 vFrt.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

„Tolvajoknak és zshiványoknak és más e forma közcsendességet háborgató rossz embereknek ennyire lett elszaporodásukat én egyedül a neveltetés és tanítás módjainak hijjánosságokból vélvén származni....

**Hogy nemzetemnek ezen hibáján csak valamennyire is segíteni
– „s ezáltal őket a” társaság hasznosabb tagjaivá formálni a mennyire tőlem kitelik igyekezzem, össze állítok tehát e végre 100.000 v Frtokból egy tőkepénzt..... ***

** Idézet: Kaesztenbaum Márton végrendeletéből
/Levéltár/*

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

„Hitsorsosai közül csak kevesen fogták fel eleinte végrendeletének nemes intenczióit és csak a megye méltatta azt!”

A megye alispánja Vay Miklós báró, amikor a végrendeletről a közgyűlésnek jelentést tett, csaknem könnyekre fakadt;

„Szégyenkezve állunk itt – úgymond – ha e nagyszerű végrendelet tartalmát olvassuk és szemrehányást tehetünk magunknak, hogy e nemes lelket félreismertük!” *

A végrendelet szerint létrehozták az alapítványt –
a „Kaesztenbaum – tömeg”-et

* Idézet: Knopfler Sándor; A zsidó népiskola történet 1896

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utcza, Új-hid utcza, majd Rákóczi u. 18.

„Az iskola létesítése azonban nagy nehézségekre, akadályokra talált”

A haladás ellenségei, a Kaesztenbaum-Alapítványt, erőnek erejével; rá akarták venni, hogy;

„Az oskolát inkább Académiának, vagyis fellengősebb talmudistákat tanító helynek, mintsem népiskolájának alakítsák!

De a hitközség, Shön Mózes zsidó bíró, hitközségi elnök elnöklete alatt kiállt a végrendelet 6. pontja szerinti népiskola megnyitása mellett, melyben a tanuló ifjúság a talmud és a többi héber tantárgyakban, valamint a hazai nyelvben és a szükséges világi ismeretekben, oktatást nyerjen.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

1838 szeptember 4-én a megyegyűlés elfogadta a hitközség javaslatát és kimondta, hogy a Kaesztenbaum végrendelete szerint felállítandó iskolát, a zsinagóga szomszédságában álló Bretzenheim Ferdinánd herceg tulajdonát képező épületben legkésőbb az év novemberének 1. napján nyissák meg! Az iskolának kiszemelt épületben már hónapok óta szerényen folyt az átalakítás; a berendezés és a felszerelés.

Az átalakítás 1668 váltóFrt-ba került a Kaesztenbaum-tömeg a célra 1853 vFrt-ot adott

Az iskola 1838 október 16-án megkezdte áldásos működését.

Az ünnepélyes megnyitáson a zsidóság előkelőin kívül a vármegyei küldöttség és városunk más felekezeti iskolabarátai is megjelentek!

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola „a Pelejtei Rafael” a nagylelkű zsidó filantróp végakarata alapján megkezdte több mint évszázados működését.

Már a végrendeletben megálmodott népiskola gondolata is nagy társadalmi vitát váltott ki a városban. A zsidóságon belüli egyett nem értés, annak ellenére, hogy a megyei közgyűlés a végrendelet alapján 1829-ben létrehozta a „Kaesztenbaum-tömeget” csak 1838-ban nyílt meg a „Zsidó Tanoda”.

9 évet kellett várni mire megvalósulhatott a népiskola.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

A nemes érzelmű adományozó végrendeletében így fogalmaz:

„Mint hogy a' józan okosság útmutatásánál, de tulajdon tapasztalásomnál fogva is én azt igen tisztán érzem, **hogy az én Jehovám semmi vallásbeli külső különbségekre nem figyelmeztén, éppen annyira gyönyörködik a' keresztényekkel való jótételben, mintha tulajdon felekezetemmel tennék jót;** ennélfogva úgy akarom ezen utolsó rendelkezésemet tenni, hogy vagyonomnak egy részével mind a tekintetes nemes vármegyének, melynek kebelébe oltalma alatt több mint 40 esztendőktől oltva van szerencsém lakni és élni, háladatosságomat megmutassam és magamat az emberiség kötelessége gyakorlása által további kegyességére s' emlékezetére is érdemesebbé tehessem, mind a' közjónak előmozdításába részt vegyek, mind pedig a' gyámoltalanoknak is minden vallásbeli különbség nélkül segítő kezeket nyújthassak.”

Az emberbaráti szeretet, a különböző felekezetek békés, baráti együttélésére, együttműködésére mutat példát!

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

A végrendeletét Kaesztenbaum Márton nem a zsidóság vezetőinek hagyta, hanem a „Tekintetes Nemes Vármegye tapasztalt ügyességéhez”, bízva abban, hogy a „közjóra törekedő igyekezete” a Vármegyei vezetők „törvényes és hűséges” munkája révén megvalósul!

Az oktatás és a szegények támogatása mellett a megyei kórház örültek osztályára, és a Rabbik megsegítésére is támogatást nyújtott.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utcza, Új-hid utcza, majd Rákóczi u. 18.

Kaesztenbaum Márton végrendeletében (1825) komoly társadalmi problémákra hívja fel a figyelmet.

„A’ tolvajoknak és ’siványoknak ’s más e’ forma közcsendességet háborgató rossz embereknek ennyire lett elszaporodásukat én egyedül a neveltetés és tanítás módjainak hiányosságokból vélvén származni, ’s hogy a’ közönséges tanítás módja ezen tekintetes ns. vármegyébe már csak a ’sidó nemzetségnél igen hiányos, világosan látván, meghatároztam magamat, hogy Nemzetemnek ezen hibáján csak valamennyire is segíteni, - ’s ez által őket a’ társaság hasznosabb tagjaivá formálni, a’ mennyire tőlem kitellik, igyekezzem, öszve állítok tehát e’ végre 100.000 vfrtokból egy tőkepenzt”

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola fennállásának állomásai 1838-1944

- Kaesztenbaum Zsidó Elemi Népiskola 1838-1852
- A Kaesztenbaum-iskolával egyesített Izr. Hitk. Alreál és Leányiskola 1852-1856
- A Kaesztenbaum-iskolával egyesített Hitközségi Főiskola 1856-1860
- Királyi Izraelita Mintafőiskola 1860-1872
- Hitközségi Elemi Népiskola 1872-1896
- A Sátoraljaújhelyi Statusquo Anyahitközség Népiskolája 1896-1944

Városunkban a „Kaesztenbaum Iskolában” több mint egy évszázadon keresztül, zsidó gyermekek, fiatalok ezrei részesülhettek; a **vallásosság és hazaszeretet szellemében, korszerű nevelésben, tanításban.**

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

Az iskola egyre több fiatal számára tette lehetővé a magyar, a német és a héber nyelv elsajátítását, a hitoktatás mellett a világi tárgyak tanítását.

„Tudományos szempontból nem lehet és nem szabad különbséget tenni a zsidó elemi és más felekezeti hasonló iskolák között, mert a zsidó gyermekeknek, mint leendő polgároknak sem többet, sem kevesebbet sem másképpen nem kell tanulnia, mint a keresztény gyermekeknek ....”

/1857 Deutsch igazgató/

Árvay József Királyi tanfelügyelő az iskoláról így fogalmaz;

„mindig örül ha látja, hogy megtisztult pedagógiai elvek szerint van rendezve kezelve a nevelés nagy munkája...”

„a tanítási nyelv a hazai, s vajha saját nemzeti tanintézetekben anyagi gondot fordítanak annak tisztaságára, mellyel együtt jár a nyelvtani alaposság...” (1861)

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

A zsidó iskola jó kapcsolatokat ápol a keresztény felekezetekkel;

- **Együtműködés a Piarista Gimnáziummal**
- **Nem zsidó vallású és polgári tanítók az iskolában**
- **Közös ünnepek, rendezvények, jótékonyági programok, kulturális események**

Az iskola vezetői együttműködnek a Vármegye vezetőivel az iskolaszék és a Kaesztenbaum-tömeg irányításában, működtetésében részt vesznek a Vármegye tisztségviselői is.

Kaesztenbaum Márton kívánsága megvalósul.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

1938-ban Fodor Sámuel igazgató így fogalmazott:

„Ezek az iskolák létesítették az összhangot a világi tudományok és a valláserkölcsi nevelés és tudás között. Így sikerülhetett, hogy Isten angyalai – a tanuló ifjúság – könnyű szerrel fel és alá járhatott rajta addig, amíg eljutott a tudomány, a művészet, ipar, kereskedelem kimagasló csúcsáig.”

„Iskolánk, a Kaesztenbaum iskola nagyra hivatottságát megérezte az állam is. Már száz évvel ezelőtt nagy missziót töltött be magyarosításával ez az iskola itt ezen, akkor még szláv határterületen.”

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

- A Kaesztenbaum Zsidó Iskola **tanítványai közül** sok orvos, ügyvéd, bíró, ügyész, gyáros, kereskedő került ki, de a vármegye és a város vezetésében is többen ezen iskolában tanulták az alapokat.
- Az iskola **tanítói, igazgatói közül** is többen **nemzetközi vagy országos hírnévre** tettek szert.
- **Pedagógiai szemináriumokat, minta tanításokat** szerveztek, könyvtárat létesítettek.
- Szegény gyermekeknek **ingyen tankönyvet** biztosítottak.
- A **gyermekek egészségügyi kezelését** iskola orvosi rendszerben megszervezték (orvosi, fogorvosi)

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

„És e multon sokszor úgy elgondolkodom és elmerengek!

Lelkem visszaképzeli az elmúlt boldog idők korát.

Eszembe jutnak azon rég elhunyt férfiak, kik iskolánk felvirágoztatása körül oly nagy érdemeket szereztek; eszembe jut azon sok jeles férfiú, kik első kiképzésüket az intézetben nyerték.....

Ha iskolánk dicsteljes multjára gondolok, lelkem örömmel telik el s őszintén óhajtja, hogy ez intézeten Isten áldása továbbra is szüntelen lebegjen és még sokáig virágozzék a vallásos és hazafias népnevelés javára!”

Knopfler Sándor

Igazgató-tanító

1896

Knopfler Sándor (1841-1933) 1933-ban bekövetkezett haláláig részt vett az iskola munkájában és saját alapítványával /tanítói-ösztöndíj/ is segítette azt.

27 éves a Zempléni Regionális
Vállalkozásfejlesztési Alapítvány
Sátoraljaújhely, Rákóczi u. 18.

A Kaesztenbaum Zsidó Iskola
Sátoraljaújhely 1938 – 1944
Hid utca, Új-hid utca, majd Rákóczi u. 18.

**105 éven át sikeresen működő és elképzeléseit
megvalósító iskolában több mint 30 ezer gyermek
tanulhatott és ismereteik révén hasznos „magyarként”
segíthették az ország és városunk fejlődését!**

**Az antiszemitizmus terjedése, a „zsidó törvények” és a
holokauszt végett vetett ennek a sikertörténetnek!**

**Tisztelettel és kegyelettel emlékezzünk
Zsidó Honfitársainkra!**

